

**MS ACCESS DASTURIDA MA'LUMOTLAR OMBORINI TASHKIL
ETISH**

Ahmedova Oygul Ibrohimovna- Farg'ona shahar 1-sonli politexnikum.

Annotatsiya: Ushbu maqolada davlat taraqqiyotining harakatlantiruvchi kuchi bo'lgan ta'lim mazmunida MS access dasturida ma'lumotlar omborini tashkil etishni samarali qo'llash orqali ta'lim samaradorligini ta'minlashga alohida e'tibor qaratilgan. Zamonaviy ta'lim-tarbiya jarayonida o'quvchi va talabalarda MS access dasturi haqida fikrlar yoritib berilgan.

Аннотация: В данной статье особое внимание уделяется обеспечению эффективности образования путем эффективного применения организации хранилища данных в программе доступа MS к образовательному контенту, что является движущей силой развития государства. В ходе современного образования и обучения освещается мнение школьников и студентов о программе доступа MS.

Annotation: This article focuses on ensuring the effectiveness of education through the effective application of data storage organization in the MS educational content access program, which is the driving force for the development of the state. In the course of modern education and training, the opinions of schoolchildren and students about the MS access program are highlighted.

Kalit so'zlar: ta'lim mazmuni, MS access, ta'lim samaradorligi, axborot kommunikatsiya, axborot texnologiya, elektron hisoblash mashinalari.

Ключевые слова: образовательный контент, доступ к MS, эффективность образования, информационная коммуникация, информационные технологии, электронные вычислительные машины.

Keywords: educational content, access to MS, educational effectiveness, information communication, information technology, electronic computers.

Kirish

Axborot kommunikatsiya texnologiyalari sohasi qanchalik rivoj topgani sari, uning afzalligi va qulayliklaridan foydalanish bilan bir qatorda, butun mamlakatimizda axborot xavfsizligini ta'minlash eng dolzarb masalaga aylanib bormoqda, Ushbu soha albatta rivojlanishi kerak va buni qilamiz... SH.M.Mirziyoyev.

Har qanday taraqqiy etgan jamiyat hayotida axborotning ahamiyati uzluksiz ortib bormoqda. Uzoq o'tmishdan davlatning harbiy-strategik ahamiyatiga molik bo'lgan ma'lumotlar qat'iy sir tutilgan va himoyalangan. Hozirgi vaqtda ishlab chiqarish texnologiyalariga va mahsulotlarni sotishga tegishli axborot tovar ko'rinishiga ega bo'lib, ichki va tashqi bozorda unga bo'lgan talab ortib bormoqda. Axborot texnologiyalari avtomatlashtirish va axborotni muhofaza qilish yo'nalishlarida muntazam mukammallashib bormoqda. Zamonaviy axborot texnologiyalarining taraqqiyoti sanoat shpionaji, kompyuter jinoyatchiligi, konfedsial ma'lumotlarga ruxsatsiz kirish, o'zgartirish, yo'qotish kabi salbiy hodisalar bilan birgalikda kuzatilmoqda. Shuning uchun axborotni muhofaza qilish har qanday mamlakatda muhim davlat vazifasi hisoblanadi. O'zbekistonda axborotni muhofaza qilishning zaruriyati axborotni muhofaza qilishning davlat tizimi yaratilishida va axborot xavfsizligining huquqiy bazasini rivojlantirishda o'z ifodasini topmoqda. «Axborotlashtirish to'g'risida», «Davlat sirlarini saqlash to'g'risida», «Elektron hisoblash mashinalari dasturlari va ma'lumotlar bazalarini huquqiy himoya qilish to'g'risida» va boshqa qonunlar hamda bir qator hukumat qarorlari qabul qilindi va amalga tatbiq etildi.

ADABIYOTLAR TAHLILI

Microsoft Access dasturidan yaratishda foydalaniladi. Microsoft Office keng tarqalgan ofis ishlarini avtomatlashtiruvchi dasturlar paketidir. Uning tarkibiga kiruvchi Access nomli dasturlar majmuasi hozirda MOBT sifatida keng o'rganilmoqda va qo'llanilmoqda.

MOning dastlabki oynasi soddaligi va tushunarligi bilan ajralib turadi. Undagi oltita ilova, dastur ishlaydigan olti obyektни tasvirlaydi. Bular jadvallar, so'rovlar, shakllar, hisobotlar, makroslar va modullar. MS Access 2010 da

ma'lumotlar omborini tashkil etish uchun Microsoft Office dasturlari orasidan Microsoft Access 2010 ni yuklaymiz: 1. Ma'lumotlarni to'g'ridan-to'g'ri kiritish. 2. Режим-Конструктор. 3. Создание-Конструктор таблиц. MS Access 2016 oynasida bitta jadval hosil qilish uchun Режим- Конструктор bo'limidan foydalanish mumkin. Agar oynada bir iwcliln jadvallar hosil qilish va ular bilan o'zaro bog'lanish hosil qilish uchiin Создание menyusining Конструктор таблиц bo'limi orqali bajariladi. 1-mashq. MS Access 2016 da o'quvchilar to'g'risidagi ma'lumotlarini shakllantirish usuli. Bajarish:

MS Access 2010 da jadval hosil qilib, ularga ma'lumotlarni kiritish uoh xil usulda amalga oshirish mumkin: MS Access 2010 ning Режим-Конструктор ketftia-kfetligl bajariladi. Natijada quyidagi oyna hosil bo'ladi:

Имя таблицы qatoriga "O'quvchilar ma'lumoti" nomi bilan O'quvchining identifikatsion raqami Raqamli (числовой) O'quvchining familiyasi Matnli (текстовой) O'quvchining ismi Matnli (текстовой) O'quvchining otasini ismi Matnli (текстовой)

O'quvchining yashash manzili Matnli (текстовой) O'quvchining tug'ilgan yili Vaqt (Дата/ время O'quvchining telefoni Raqamli (числовой)

■ oynadan Да tugmasi tanlanadi ("O'quvchilar ma'lumoti" nomli jadval hosil bo'ladi).

■ ushbu oynadan chiqamiz (oyna chetidagi x belgisi tanlanadi). Natijada quyidagi oyna hosil bo'ladi:

■ o'quvchi haqidagi ma'lumotlar omborini shakllantirish uchun, "O'quvchilar ma'lumoti" nomli ybzuv ustiga sichqoncha tugmasi ikki marta bosiladi: MS Access 2010 da jadval hosil qilib, ularga ma'lumotlarni kiritish ikki xil usulda amalga oshirilishi mumkin: 1. Ma'lumotlarni to'g'ridan-to'g'ri kiritish. 2. РежимКонструктор. 3. Создание-Конструктор таблиц, 2. MS Access 2010 da MOBT jadvallami bir-biri bilan bog'lash katta ahamiyatga ega hisoblanadi. Chunki, MOBT bir nechta jadvallar hosil qilish va ulardagi kerakli ma'lumotlami bir joyga jamlashda foydalaniladi. MS Access 2010 da jadvallami bog'lash uchun Работа с базами данных menyusining Схема данных bo'limidan amalga oshiriladi.

Jadvallami bogiash va ushbu jadvallami so'rovlar yordamida bitta jadvalga birlashtirish uchun Создание menyusining Конструктор запросов bo'limidan amalga oshiriladi. 1-mashq. Turli ma'lumotlarga ega bo'lgan uchta jadvallami bog'lash masalasini ko'rib o'tamiz. Bajarish: ■ Создание menyusining Конструктор таблиц bandidan uchta jadval hosil qilamiz va jadvallami "1-jadval", "2-jadval", "3-jadval" nomi bilan saqlaymiz. So'ngra Работа с базами данных menyusining Схема данных bo'limini tanlab, Добавление таблицы oynasini hosil qilinib, undan har bir jadvalni belgilab, Добавить tugmasi tanlanadi; hosil bo'lgan jadvallami o'zaro bog'lash uchun menyuda Изменить связи bo'limi tanlanadi. Natijada quyidagi oyna hosil bo'ladi: oynadan Новое tugmasi tanlanib, Создание nomli yangi oyna hosil qilinadi. Oynaning Левая таблица qatoridan "1-jadval"ni, Правая таблица qatoriga "3jadval"ni tanlaymiz. Левый столбец va Правый столбец qatoriga "Kod" tanlanib, OK tugmasi tanlanadi; Изменение связей oynasidan "1-jadval"ning birmchi qatoriga "Kod", ikkinchi qatoriga "Familiyasi", uchinchi qatoriga "Ismi" tanlanib Создать tugmasi tanlanadi; Ushbu bajarilgan ketma-ketlikni "1 -jadval" va "3-jadval"lar uchun ham bajariladi. Natijada quyidagi oyna hosil bo'ladi:

TAHLIL VA NATIJALAR

MS Access 2010 da ma'lumotlarni berilgan shablon bo'yicha izlash va qayta ishlash uchun Главная menyusidan Выделение bandidan yoki jadval ustiga sichqonchanning o'ng tugmasi bosilib, Текстовые - фильтры - Ровнр... ketma- ketligi yordamida amalga oshirishi mumkin. Jadvaldagi ma'lumotlarni familiyasi, ismi, manzili kabi ma'lumotlari bo'yicha izlashimiz mumkin. Izlab topilgan ma'lumotlarni bekor qilish uchun Главная menyusining Фильтр bo'limi tanlanadi. 1-mashq. 10-sinf o'quvchlarning {familiyasi,. ismi, yashash manzill, telefon raqami, tug'ilgan yili) ma'lumotlar omborini yaratish va ular ustuin izlash va qayta ishlash. Bajarish: MS Access 2010 da o'quvchilar haqidagi ma'lumotlarni aytilgan parametrlari bo'yicha shakllantiramiz: Ushbu jadvaldagi ma'lumotlardan "Ali" ismli o'quvchilarni izlash uchlin "All" ismli yozuvni belgilab, Главная menyusidan Выделение - Равно Ali ketmaketligi bajariladi. Natijada dastur jadvaldagi "Ali" ismli o'quvchilar haqidagi ma'lumotlarni qidirib topib beradi. Agar bissgtt jadvaldan "Ali va Vali" ismli

o'quchilarni izlash so'ralgan bo'lsn, o'quvchilar ismi yozilgan katakka sichqonchaning o'ng tugmasi bosilib, Текстовый фильтры - Заканчивается на.ж ketma-ketligi tanlanadi va Пастраиваемый фильтр qatoriga "Ali or Vali" jumla kiritilib, OK tugmasi tanlanadi. Natijada quyidagi oynada Ali va Vali ismli o'quvchilar haqidagi ma'lumotlar hosil bo'ladi: Tartiblangan ma'lumotlarni bekor qilish uchun Главная menyusiningl Фильтр buyrag'i tanlanadi.

Shuningdek, MS Access 2010 da ma'lumotlarni so'rovlar yordamida ham izlash imkoniyati mavjud. Mazkur jarayonni Создание menyusining] Конструктор запрос bo'limi orqali amalga oshirish mumkin. М Конструктор запрос yordamida bitta jadvaldan bir nechta har xil j so'rovlar (jadvallar)ni tashkil qilish mumkin. Har bir so'rovlar asosiy jadvaldan ma'lumotlarning qandaydir bir qismini ajratib oladi. So'rovning ishlashi natijasida asosiy jadvaldan natijaviy jadval hosil bo'ladi. Bu jadval umumiy ma'lumotdan so'rovga taalluqli qismini o'z ichiga oladi. So'rovning ishlashi jarayonida berilganlar tartiblanishi, filtrlanishi, ' qo'shilishi, bo'linishi, o'zgarishi mumkin va shu bilan bir qatorda I jadvallardagi ma'lumotlar o'zgarmaydi. Bu so'rovlarning asosiy xossalaridan biri hisoblanadi. So'rovlarning yana bir xossalaridan biri bu j ularning natijaviy hisob-kitob ishlarini bajarishidir. MS Access 2010 da so'rovlarning bir nechta turlari mavjud: tanlov asosidagi so'rov, namuna asosidagi so'rov;

- parametrli so'rov;
- yuqorida ko'rsatilgan so'rovlardan keng tarqalgani - tanlov J asosidagi so'rov. Bu so'rovni qo'llashdan maqsad so'rov sharti bo'yicha tasvirlanadigan natijaviy jadvalni hosil qilishdan iborat.

2-mashq. Yuqorida, keltirilgan 1-mashqdagi olquvchilar ma'lumotlan oraboridan, biror o'quvchining ismi bo'yicha qidiring. Bajarish: quyidagi ko'rinishdagi o'quvchilar haqidagi ma'lumotlar ombori hosil qilingan bo'lsin:

- Создание menyusidan Конструктор запрос bo'limi tanlanadi;
- Добавление таблицы oynasidan Добавить tugmasi tanlanadi va Закреть tugmasi orqali oyna yopiladi;
- hosil bo'lgan oynani quyidagi tartibda to'ldiramiz:

■ ushbu oynadan qaysi parametr bo'yicha qidirish kerak bo'lsa o'sha ustunning Условие отбора qatori belgilanib, “[]” qavs ichiga biror bir jumla kiritiladi. Masalan, o'quvchilar ismi bo'yich izlovchi so'rov yaratish uchun “Ismi” ustuniga “[Qidirish]” jumlasini kiritiladi, menyudan Выполнить buyrug'i tanlanadi. Natijada quyidagi oyna hosil bo'ladi: Bunda biz oynaga qidirmoqchi bo'lgan o'quvchining ismi kiritilib, OK tugmasini tanlaymiz. Natijada jadvaldagi “Ali” ismli o'quvchilar to'g'risidagi ma'lumot hosil bo'ladi. MS Access 2010 da ma'lumotlar omboridagi berilgan shablon bo'yicha izlash va qayta ishlash uchun Главная менюsidan Вселение bo'limi tanlanadi.

1. MS Access 2010 ni uch xil usulda ishga tushiring. 2. Создание-Конструктор таблиц bo'limini tanlab, o'quvchilar

■ hosil bo'lgan ma'lumotlar omborini o'quvchilar haqidagi ma'lumotlar bilan to'ldiriladi:

■ yaratilgan ma'lumotlar omborini kompyuter xotirasiga saqlaymi/ (Файл - Сохранить базу данных как). MS Access 2010 da yaratilgan jadvalning ustun yozuvini o'zgartirish imkoniyati mavjud. Buning uchun Главная - Режим - Конструктор buyrug'i bajariladi. familiyasi, ismi, yashash manzili, telefon raqami to'g'risidagi M() yarating.

Ushbu texnologiya munozarali masalalarni hal etishda hamda o'quv jarayonini baxs-munozarali o'tkazishda qo'llaniladi, chunki bu texnologiya talabalarni o'z fikrini himoya qilishga, erkin fikrlash va o'z fikrini boshqalarga o'tkazishga, ochiq holda baxslashishga hamda shu bilan birga baxslashish madaniyatini o'rnatadi. Tinglovchilarga tarqatilgan oddiy qog'ozga o'z fikrlarini aniq va qisqa xolatda ifoda etib, tasdiqlovchi dalillar yoki inkor etuvchi fikrlarni bayon etishga yordam beradi. F – fikringizni bayon eting S – fikringiz bayoniga sabab ko'rsating M – ko'rsatgan sababingizni isbotlovchi dalil keltiring U – fikringizni umumlashtiring.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

1. Farkhodovich, T. D. kizi, DMS., & kizi, AUY.(2022). Critical Thinking in Assessing Students. *Spanish Journal of Innovation and Integrity*, 6, 267-271.

2. Qizi, D. M. S., & Qizi, R. G. X. (2022). METHODS OF STUDYING ADDITION AND SUBTRACTION OF TWO-DIGIT NUMBERS IN ELEMENTARY SCHOOL. *Gospodarka i Innowacje.*, 22, 61-67.
3. Dehqonova, Mahliyo Shuhrat Qizi, & Axmedova, Umida Yodgorjon Qizi (2023). BO‘LAJAK BOSHLANG‘ICH SINF O‘QITUVCHILARINI MATEMATIK SAVODXONLIGINI OSHIRISH JARAYONIDA ULARNING TAFAKKURI, QOBILIYATI VA INTELLEKTUAL RIVOJLANISH.. *Oriental renaissance: Innovative, educational, natural and social sciences*, 3 (4-2), 251-256.
4. Dehqonova, M. S. Q. (2023). BO‘LAJAK BOSHLANG‘ICH SINF O‘QITUVCHILARINI METODIK TAYYORGARLIGINI TAKOMILLASHTIRISH TEXNOLOGIYASINI ISHLAB CHIQISH VA AMALGA OSHIRISH XUSUSIYATLARI. *Oriental renaissance: Innovative, educational, natural and social sciences*, 3(4-2), 244-250.
5. Dehqonova, Mahliyo Shuhrat Qizi (2023). BO‘LAJAK BOSHLANG‘ICH SINF O‘QITUVCHILARINI MATEMATIK SAVODXONLIGINI OSHIRISH VA MATEMATIKANI UYG‘UNLASHTIRISHIDA AN‘ANAVIY VA INNOVATSION USULLARDAN FOYDALANISH. *Oriental renaissance: Innovative, educational, natural and social sciences*, 3 (4), 879-886.
6. Dehqonova Mahliyo Shuhrat Qizi (2023). BO‘LAJAK BOSHLANG‘ICH SINF O‘QITUVCHISINING LOYIHA FAOLIYATINI TASHKIL ETISHDA USTOZ-SHOGIRD MUNOSABATLARINING AHAMIYATI. *Science and innovation*, 2 (Special Issue 12), 128-130. doi: 10.5281/zenodo.10113026